

# Stric iz Amerike

Znana je prislovica o bogatem in radodarnem stricu iz Amerike. Srečen tisti, ki ga ima. Veljavo pričakuje, kdaj bo prišel preko morja ali vsaj kaj poslal. Njegovo pričakovanje preinja trdna nada, da mu ne bodo poslani samo pesede nasveta, obljube ali tolažbe. Saj je takšnih besed v Evropi na cente na razpolago. Stric v Ameriki pa ni samo besedičen, marveč tudi petičen. In ker je dobrega srca ter uvidevca duha, rad seže globoko v žep, iz katerega pričara najizdatnejšo pomoč v obliki dolarjev.

Oči Evrope so danes uprte v Ameriko. Pričakovanje ne velja toliko dolarjem. Denar se la tudi v Evropi natisniti. Pričakujejo se ladje in letala, tanki in topovi, bombe in granate. Tega danes Evropa potrebuje v neizmernih količinah. In Amerika vse to že pošilja ter bo pošiljala še v večjem obsegu kot doslej. To je napovedal predsednik Zedinjenih držav Severne Amerike Roosevelt v dveh pomenljivih govorih. Prvega je imel o novem letu, drugega pa na praznik Sv. treh kraljev pred ameriškim kongresom (parlamentom), ki sestoji iz senata in doma narodnih zastopnikov.

Predsednik Roosevelt je na stališču, da je treba braniti demokracijo (ljudovlado), ki je sedaj po vsem svetu napadena. V 15 mesecih vladanje vojne v Evropi je izginila neodvisnost že mnogih malih in velikih narodov, pa če so ogroženi vedno novi narodi, mali in veliki. Vse to mora imeti svoj učinek na Zedinjene države. Varnost in bodočnost Zedinjenih držav in njih demokracije je prav tesno povezana z usodo vojne, ki jo sedaj hrabro volijo napadeni narodi, kateri se tudi borijo za ameriško demokracijo. Če se ta obramba potesreči, bo vse prebivalstvo, vsa sredstva Evrope, Azije, Afrike in Avstralije pod oblastjo novih osvajalcev. Kako naj se potem Amerika postavi po robu vsemu svetu?!

Ker se torej Anglija in demokratične države borijo tudi za ameriško demokracijo, jim je treba dati vso pomoč. Človeških sil ne potrebujejo, pač pa mnogo orožja in vojnega materiala. Mi moramo, je izjavil Roosevelt, jim stati na razpolago svojo energijo, svoje bogatstvo in svojo organizacijo, da jim podamo več noči ter jim pomagamo ohraniti in obnoviti svobodo na svetu. Vedno več ladij, letal, tankov in topov jim bomo pošiljali. To je naš namen in naša volja. V to svrhu so potrebni novi davki. Z novimi sredstvi bo treba proizvajati več municije (streliva) in vojnega materiala vseh vrst, da bo na razpolago onim narodom, ki se borijo proti napadalcem. Nobena naloga ni za nas v tem trenutku važnejša, kot la tvorimo arzenal za našo obrambo in za druge demokratične narode.

Ker Zedinjene države učinkovito posegajo v razmere v Evropi ter bodo v bodoče to poseganje stopnjevale, je zanimivo spoznati glavna načela, ki vodijo zunanjo politiko ameriških Zedinjenih držav. Predsednik Roosevelt jih je v svojem govoru tako opredelil: 1. Zedinjene države hočejo storiti vse, kar je potrebno za uspešno ojačenje državne obrambe; 2. obveščajo se, da bodo nudile popolno pomoč vsem narodom, ki se borijo v raznih delih sveta proti napadalcem; 3. nikdar ne bodo pristale na mir, ki bi ga diktirali napadalci, ki bi se sklepal pod pritiskom in ki bi ga morali narodi kupiti za ceno svoje svobode. Predsednik Roosevelt ni izjavil, da bodo Zedinjene države aktivno stople v vojno, toda z objavljenimi načeli in iz njih izvirajočimi ukrepi so se že pomaknile do roba vojne udeležbe.

Namen vsake vojne je mir in red, ki naj mir vzdržuje. Tudi v tem oziru je Roosevelt razločeval načela, ki bodo merodajna za Zedinjene države, in ta so: 1. svoboda govora in zraza za vsakogar na svetu; 2. svoboda vere in religije za vsakogar na svetu po lastni iziri; 3. beda in pomanjkanje morata izginiti. Vpravi naj se med narodi gospodarski sporum, ki naj zagotovi vsakemu narodu zdravo

in miroljubno gospodarsko življenje; 4. izginiti mora strah, v to svrhu se mora omejiti oboroževanje, da bi ne mogel noben narod strahovati drugega ter izvršiti proti drugim narodom dejanja napada.

Rooseveltova govora ob novem letu in prazniku Sv. treh kraljev, ki se dopolnjujeta ter tolmačita mišljenje in hotenje Amerike, sta vzbudila veliko pozornost v svetu, osobito pa v vojskujočih se taborih.

To zanimanje se je stopnjevalo s predlogom državnega proračuna za proračunsko leto 1941/42 in z Rooseveltovo poslanico kongresu, v kateri predsednik ta proračun, ki je najvišji, kar so jih doslej imele Zedinjene države, obrazložuje in utemeljuje. Izdatki za državno obrambo znašajo 62% vseh državnih izdatkov. Državni obrambi je namreč namenjenih 28 milijard 450 milijonov dolarjev. Če računamo sedanjo dejansko vrednost dolarja 80 din, znaša to pravično vsoto 2,270.000.000.000 (2 bi-

lijona 270 milijard) dinarjev. Ta ogromna vsota kajpada ne bo zadostovala. Pričakovati je, da bo vlada takoj po končani proračunski razpravi zahtevala od kongresa še odobritev izrednih kreditov v višini 10 milijard dolarjev, ki se bodo v glavnem porabili za organizacijo ameriške pomoči Angliji.

V svoji poslanici je Roosevelt utemeljil »gigantski« (orjaški) program oborožitve s tem, da je to program za totalno (celotnostno) obrambo demokracije. Zedinjene države morajo postati orožarna za vse napadene narode. Velike žrtve, ki se s tem nalagajo Ameriki, bo ljudstvo rado prevzelo na sebe, samo da reši svojo svobodo. Zakaj če se ta vojna zaključi z ustanovitvijo miru in lepega življenja med sosednimi narodi, bo nastopila doba, ko ne bo več treba orožja. Ameriškemu kongresu (parlamentu) je že tudi bil predložen zakonski načrt o posoditvi ladij, letal, topov in drugega vojnega materiala Angliji, Grčiji in Kitajski.

## Narodna zavednost koroških Slovencev

Slovinci na Koroške se zavedajo svoje slovenske krvi in svojega slovenskega srca ter dajo ob vsaki priliki izraz svojemu narodnemu prepričanju in svoji zahtevi po slovenskih kulturnih pravicah. Božične praznike so naši slovenski bratje posebno posvetili spominu slovenskih vojakov, ki po raznih krajih Evrope služijo v nemški vojski. Okoli tisoč jih je in 19 jih je že žrtvovalo svoje mlado življenje za državo. Na Štefanovo so poslali Slovinci iz raznih krajev Koroške svoje zastopnike v Celovec, da proslavijo spomin vojakov: domovine najdražjih sinov. Slavnostno okrašana dvorana celovškega narodnega doma je bila veliko premajhna, da bi sprejela zastopnike prav vseh krajev dežele. Navzoč je bil zastopnik vojaške oblasti. Vso prireditev je prešinjal duh ljubezni, ki jo je izžarjala slovenska pesem, bodisi zapeta od pevskih zborov, bodisi recitirana od deklamatorjev in deklamatoric, ter slovenska beseda, porojena v globini slovensko zemljo in slovenski narod ljubečega srca. Prodorno je ta beseda zvenela iz ust glavnega predstavnika Prosvetne zveze v Celovcu, ki je poudaril te lepe misli:

Danes se v Evropi veliko govori o narodu in narodnosti. Narodnim koristim sta vdinjana nova kultura in gospodarstvo, narod nastopa kot zapovednik pravnosti in socialnosti, narod vsiljuje vsakomur brezpogojno zapoved složnosti. Pri velikih narodih je ta silni preokret viden tudi na zunaj v uniformi, četverstopu in udarni pesmi, pri malih pa v poglobljeni duševnosti.

Kmetje in delavci slutijo nov vek, svoj čas.

Dosedanji jim je bil nenaklonjen. Kmeta je pritiral na rob propada in ga opravil za zadnji kos njegove stanovske časti. Delavca je ponižal v blago in mu zapravil njegovo človeško dostojanstvo. Z zadoščanjem smeta oba zreti, kako padajo nedavni maliki kapitalizma in kako prehaja težišče narodnega življenja spet na delo in delovnega človeka.

Tudi mi Slovinci smo narod bodočnosti! En sam pogled nazaj na preostanke zastarele miselnosti nam kaže: minula doba ni bila naša doba! Svet nas je preziral in zapostavljal v naši kulturni pravici. Rogal se je idealizmu naših slovenskih vrst in delil nagrade nezvestim sinovom našega naroda. Treba je bilo brezprimerne požrtvovalnosti naših očetov in voditeljev, da je ostala slovenska narodna občestvenost in z njo legitimacija naše narodne biti izpričana in dokazana.

Služba narodu bodi naše geslo, služiti narodu z vsem srcem in z vsemi svojimi silami bodi cilj našega delovanja in življenja. V tem bodi hkrati dejavna zahvala slovenskim vojakom, da jim za njihov povratek domov pripravimo toplo, domače, slovensko ognjišče. Da se po trdi borbi ogrejejo ob topli materni besedi, ob naši lepi pesmi, ob naši podvojeni kulturni volji.

Živi, živi, duh slovenski, duh nesebične ljubezni in dejavne zvestobe vzvišenim vzorom naroda! Bodí živ na veke! —

S ponosno izpovedjo pesmi »Slovenec seme se je končala ta lepa narodna prireditev koroških Slovencev.

Razorski:

## Naš človek in knjige

Tudi danes se mnogi slovenski domovi ponašajo le z dobrimi knjigami in časopisi. Veselje te obide, ako ob vstopu v kmečki dom vidiš na mizi »Slovenskega gospodarja«, »Nedeljo«, »Kmečko ženo« in druge naše dobre časopise in knjige. Še večje pa je veselje, ako domači povedo, kaj radi čitajo, kako čitajo, kaj jim posebno ugaja, česa žele več, česa ne žele itd. Izjava nekega mladega posestnika, da je ena mesečna priloga »Kmečko dela« sama vredna toliko, kot znaša vsa letna naročnina za »Slov. gospodarja«, je tako prepričevalna o pravilnem cenjenju in spoštovanju naše dobre tiskane besede, da le želimo, da bi bilo čim več takih čitalcev.

Vselej, ko se brez zadostne potrebe trga tiskan papir, nastane v duši bol nad uničenjem duševne dobrine. Misli, ki so tu natisnane in

danes morda odveč, bomo lahko čez leto ali dve zelo potrebovali. Članek o gospodarstvu, kmetijstvu, kakem narodnem dogodku, ki nas je zanimal, naj gre v pogubo. Če že ne hranimo vsega časopisa, izrežimo vsaj to, kar nam je posebno vredno in koristno ter hranimo. Mnoga važna misel, nasvet ali pouk, ki ga danes še ne potrebujemo, nam bo v bodočnosti gotovo kdaj dobrodošel in potreben. Zato ga že danes izrežimo iz časopisa in čuvajmo!

Dober tisk spoštuj! Knjigo prijemaj vedno s snažnimi rokami! Takoj ko pričneš čitati, jo ovij! Za znamenje, do kod si prečital, naj ne služi upogibanje oglov, ampak listič papir, ki ga tam vložiš. Ko čitaš, se ne naslanjaj s komolci na knjigo, ker s tem knjigo kvariš v hrbtu. Postala bo zveržena. Ko si knjigo prečital, jo shrani na to določenem mestu.